

NAUJOJO URBANIZMO IDĖJŲ TAIKYMAS VILNIAUS MIESTE

Vėjūna Žalalytė, Simonas Šabanovas

Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakulteto Geomokslų instituto Geografijos ir kraštotvarkos katedra,
M. K. Čiurlionio g. 21/27, LT-03101 Vilnius

El. paštas: vejuna.zalalyte@gmail.com; simonas.sabanovas@gf.vu.lt

DOI: <https://doi.org/10.5200/GM.2021.4>

Žalalytė V., Šabanovas S. THE APPLICATION OF NEW URBANISM IDEAS IN VILNIUS. *Geografijos metraštis*, 54, 2021.

Abstract. A neighbourhood which is in line with the principles of new urbanism is one where all necessities are within a close reach by walking. There is a trend towards mixed-use developments where residents can work, play and sleep without leaving the neighbourhood. This is considered a sustainable urban planning practice, as it reduces the need to travel, cuts greenhouse gas emissions and promotes a sense of connection to the local community. Spatially disjointed activities in cities make long daily commutes inevitable, however would the residents' behaviour change if such activities were available nearby? This paper puts the new urbanism ideas to test using a case study of a neighbourhood in Vilnius. It examines the extent to which the planning of the neighbourhood creates the necessary conditions for local living, by assessing the local accessibility of services, walkability, and mixed-use zoning.

References 44. Figs 11. In Lithuanian, summary in English.

Keywords: urban planning, new urbanism, behaviourism, walkability, accessibility, mixed-use development, local living, Vilnius.

Įvadas

Daugeliui žmonių yra svarbi jų gyvenamoji aplinka – artimi emociniai, ekonominiai, socialiniai ryšiai su juos supančia erdve. Nors gyvename dideliuose miestuose, tiesioginis sąlytis su savo gyvenamuoju kvartalu nulemia, kaip mes tą miestą suprantame ir pajaučiame – kiekvienas gyvenamasis kvartalas suformuoja atskirą mažo masto miestą su savo vietiniais ryšiais. Tai vieta, kurioje žmogus tiesiogiai užmezga ryšį su savo miestu. Vietinės paslaugos padeda stiprinti gyventojų ryšius su gyvenamuoju kvartalu (Jean, 2016) ir padeda formuotis šiai funkcinei sistemai.

Aktualumas. Dažnai miestų struktūros būna nepatogios gyventi, su „erdviškai nutolusiomis veiklomis“ (angl. *spatially disjointed activities*) (Bertolini, le Clercq, 2003). Jeigu gyvenamieji kvartalai patenkina tik miegojimo funkciją, vadinasi, visos kitos žmogui svarbios veiklos gali būti patenkinamos tik keliaujant į kitas miesto dalis. Tai lemia ilgus kasdienius kelionės atstumus ir transporto spūstis bei aplinkos taršą. Šių miestų planavimo iššūkį atliepia naujojo urbanizmo (angl. *New Urbanism*) idėja. Pagal šią teoriją, gyvenamasis kvartalas, kuriame galima lengvai pasiekti kasdienės veiklas ir paslaugas, yra patraukli vieta įsikurti miesto gyventojui (Talen, 2013). Tokia gyvenamoji teritorija gali funkcionuoti savarankiškai, kaip smulkaus mastelio centras, ir patenkinti kasdienius gyventojų poreikius be didelės priklausomybės nuo pagrindinio miesto centro (Perry, 1929).

Siektinas gyvenamojo kvartalo paslaugų tinklo išdėstymas, pagal Naujojo urbanizmo

chartiją (Congress for the New Urbanism, 2009), yra toks, kur gyventojai pasiekia visas reikiamas paslaugas per patogų atstumą. Speckas (2013) akcentuoja į pėsčiuosius orientuotą planavimo svarbą, kaip naujojo urbanizmo esminę idėją. Patogiai žmogui suplanuotas kvartalas – mišrios funkcinės paskirties (polifunkcinis), kompaktiškas ir patogus pėstiesiems, kaip apibūdina Naujojo urbanizmo chartijos 11 nuostata (Talen, 2013). Kitos pasaulinės urbanistikos tendencijos taip pat rodo persiorientavimą link tokio miesto, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų darnaus vystymosi 11 tikslas „Tvarūs miestai“ (Jungtinės Tautos, 2016) ir tarptautinis susitarimas „New Urban Agenda“ (Jungtinės Tautos, 2017). Manoma, kad planuojant miestų infrastruktūrą šiuo būdu daroma įtaka ir gyventojų elgsenai (Katz, 1994). Todėl siekiamybė yra kurti kvartalus, kurie suteikia galimybę gyventi, mokytis, dirbti ir leisti laisvalaikį vienoje vietoje, sumažinant gyventojų poreikį kasdien keliauti ilgus atstumus ir sušvelninant švytuoklinės migracijos augimo tempus. Tai – darni planavimo praktika, nes dėl trumpesnių kelionių yra sumažinamos taršos emisijos ir atsiranda emocinis, ekonominis ir socialinis gyventojų ryšys su vieta, stiprėja vietinės bendruomenės (angl. *social fabric*).

Lietuvoje iki šiol ši problema yra mažai tirta, ypač trūksta geografinių naujojo urbanizmo tematikos tyrimų (Šabanovas, Kavaliauskas, 2012; Zaleckis, Kamičaitytė-Virbašienė, 2013). Šalies miestų planavimo srityje dominuoja architektūros specialistai, nors būtų naudinga pažvelgti ir per geografinę prizmę – holistiškai (Kavaliauskas, 2013). Be to, daugiau tirama viso miesto lygmeniu, o tyrimų kvartalo lygmeniu trūksta. Šio tyrimo naujumas yra geografinio požiūrio pritaikymas urbanistikos klausimams, siekiama į miestų planavimą pažvelgti kompleksiskai (holistiškai). Pratęsiant tyrimą, bus susiejamos statistinės ir bihevioristinės geografijos dalys. Tai turėtų duoti unikalių tyrimo įžvalgų ir atskleisti holistišką vaizdą.

Hipotezė. Šiaurės miestelio kvartale galima rasti naujojo urbanizmo idėjų užuomazgų, nes tai yra gyvenamojo kvartalo pavyzdys, kuris suteikia galimybę gyventi, dirbti, mokytis ir leisti laisvalaikį vienoje vietoje, nejudant daugiau nei 15–20 minučių pėsčiomis.

Tyrimo tikslas. Ištirti erdviškai suplanuotą ir įgyvendintą Šiaurės miestelio kvartalo Vilniuje atvejo atitikimą naujojo urbanizmo idėjoms.

Tyrimo uždaviniai:

- 1) Apibendrinti naujojo urbanizmo idėjas ir tyrimus;
- 2) Apskaičiuoti Šiaurės miestelio kvartalo vietinių paslaugų geografinį pasiekiamumą;
- 3) Nustatyti teritorijos polifunkciškumo laipsnį.

Remiantis Hallmanu (1984), kvartalo sąvoka apibrėžiama kaip vietos ryšiais susieta gyvenamoji teritorija. Gyventojų akimis, tai jo gyvenamąjį pastatą supanti artimiausia teritorija, kur vyksta jo kasdienis gyvenimas. Toks sąvokos apibrėžimas bus vartojamas šiame tyrime. Naujasis urbanizmas yra plati sąvoka, bet šio tyrimo tikslui išskiriami trys svarbiausi aspektai – pasiekiamumas pėsčiomis, polifunkciškumas ir vietos paslaugų pasiūla kasdieniams poreikiams tenkinti. Tyrimo objektu parinkta Šiaurės miestelio teritorija todėl, kad tai yra vienas naujesnių miesto planavimo pavyzdžių. Teritorija vystyta 2010-aisiais ir atspindi naujesnio lietuviško planavimo bruožus bei turi naujojo urbanizmo požymių.

Tyrimų apžvalga

Naujasis urbanizmas – tai atkirtis klasikiniam JAV miestų planavimo modeliui, kur monofunkcinis teritorijų planavimas sąlygoja priklausomybę nuo automobilio (Kelbaugh, 1997; Duany ir kt., 2000). Šis judėjimas prasidėjo JAV 1970-aisiais (Talen, 2013). Pagal apibrė-

žimą Naujojo urbanizmo chartijoje (Congress for the New Urbanism, 2009), miestų kvartalai turi būti savarankiški, kompaktiški, mišrių funkcijų ir patogūs pėstiesiems. Kasdieniai poreikiai ir paslaugos turi būti patogiai pasiekiami pėsčiomis. Tokie principai gali būti taikomi planuojant ištikus miestus, miesto dalis arba vystant naujus gyvenamuosius kvartalus.

Vilniuje vykstantys miesto driekos procesai – besikuriančios naujos ir augančios gyvenvietės priemiesčiuose sukelia problemų miesto urbanistinei, socialinei ir ekonominei raidai (Bardauskienė, Pakalnis, 2011; Cirtautas, 2013). Todėl galima teigti, kad šiandieninė Lietuvos miestų raidos situacija prilygsta 1950-ųjų JAV tendencijoms. Siektinas idealas – nuosavas namas privačiame sklype, ramioje, žaluma apsuptoje gyvenvietėje, kur saugiai gali augti vaikai. Tačiau tokios gyvenvietės dažnai stokoja bazinių paslaugų infrastruktūros, o mažas gyventojų tankumas neskatina steigti daugiau ugdymo įstaigų ir darbo vietų (Bardauskienė, Pakalnis, 2011). Dėl šios priežasties išsivysto švytuoklinė migracija, kur priemiesčio pagrindinė paskirtis yra gyvenamoji, o darbo, ugdymo ir laisvalaikio tikslais kasdien keliamas toli nuo pagrindinės gyvenamosios vietos. Galima teigti, kad miestų driekia įvyksta kaip atsakas esant aukštam miesto gyventojų tankiui ir dideliame užstatymo intensyvumui bei tankiui.

Naujojo urbanizmo idėjos yra plačiai pritaikomos JAV, kur vystytojai ir architektai formuoja ištikus naujus miestus pagal šiuos principus. Tuo tarpu kvartalo lygmuo sulaukia mažiau dėmesio. Į kvartalų planavimą reikia vis daugiau įtraukti gyventojus atsižvelgiant į jų elgsenos ypatumus lokaliu lygmeniu. Iš tyrimo metu vykdyto interviu su Jungtinėje Karalystėje veikiančio urbanistikos mokslinių tyrimų centro tyrėjais paaiškėjo, kad naujasis urbanizmas yra labiau miesto planuotojų pamėgta tema, įgyvendinama miesto savivaldybių ir vystytojų, o išsamių akademinėjų išvalgų trūksta. Europoje naujasis urbanizmas vadinamas miesto-kaimo (angl. *urbanvillage*) konceptu, kai bandoma atkurti į pėsčiuosius orientuotą tradicinės viduramžių gyvenvietės pavyzdį (Neal, 2003). Akademiniai tyrimai naujojo urbanizmo srityje nagrinėja gentifikacijos, miestų teritorijų regeneracijos ir gyventojų pritraukimo atgal į miesto centrą aspektus (Butler, 2007; Cabrera, 2019; Markley, 2018; Cysek-Pawlak, Pabich, 2020; Sutkaitytė, 2021). Lietuvoje mažai tyrimų šia tema, ypač mažai domisi geografa. Kaip pastebi Juškevičius (2007), miestų planavimas yra architektūros specialistų dominuojama sritis, nors planavime už architektūrą yra svarbesni ekonominiai, socialiniai ir ekologiniai aspektai (Staniūnas, 2007).

Lietuvoje apie naująjį urbanizmą konkrečiai akademinėje erdvėje nėra diskutuojama, tačiau vis daugiau kalbama apie susijusią, kiek bendresnę, darnaus miesto kryptį (Burinskienė, 2003; Juškevičius ir kt., 2013). Galima išvelgti naujam urbanizmui būdingų principų, tokių kaip miesto kompaktiškumas, aukšta gyvenamosios aplinkos kokybė, darnus judumas (Lietuvos urbanistinis forumas, 2018; LRV, 2019). Labiausiai šiai idėjai tinka teritorijų planavimo ekspertų darbo grupės LRV teiktos rekomendacijos, kuriomis teigiama, kad „įgyvendinant draugiškumo pėsčiam principą – formuojamas miestų bendruomenėms būtinų, kasdieninių poreikių objektų išdėstymas kai jie greitai pasiekiami pėsčiomis“ (Dargis, 2008, p. 29), taip pat neseniai Ministro įsakymu patvirtintos Lietuvos urbanistinės chartijos 19.5 punktas: „kurti geresnę darnaus vystymosi reglamentavimą, kuris skatintų socialinę įvairovę, poli-funkcinį zonavimą, siekiant užtikrinti kokybiškų ir lengvai pasiekiamų paslaugų, būsto ir darbo vietų pasiekiamumą“ (LRV, 2019). Šie teisiniai pokyčiai rodo, kad naujojo urbanizmo idėjos kaip ir neįvardijamos, bet fragmentiškai atsiranda Lietuvoje. Apie 20 metų Lietuvoje

vyko analogiški procesai kaip ir JAV miestų raidoje 1950-aisias – beveik nekontroliuojama suburbanizacija, todėl dabar pribrendo poreikis kitaip planuoti miestus. JAV miestų išskydimas įvyko 1950-aisiais, o naujasis urbanizmas prasidėjo 1970-aisiais, tuo tarpu Lietuvoje analogiškai nuo 1990-ųjų nereguliuojamai vyksta miesto išskydimas, o apie 2010 m. architektai pastebėjo pasekmes ir skatino ieškoti darnaus miestų planavimo kelio. Ar Lietuvai pavyks šį tikslą įgyvendinti efektyviau nei JAV? Zaleckis ir Kamičaitytė-Virbašienė (2013) analizavo konkrečiai naujojo urbanizmo, kaip vieno iš darnaus miesto konceptų, pritaikymo galimybes Kauno miestui, tačiau dar mažai akademinuose tyrimuose nagrinėjama, ar jis jau taikomas Lietuvos miestų planavimo praktikoje.

Nors Lietuvoje matosi tik diskusijos užuomazgos apie naujojo urbanizmo teorinių konceptų pritaikymo rekomendacijas, užsienio akademikai jau diskutuoja apie jo praktinio pritaikymo kritinį vertinimą. Aktyviai aptariamas miestų planavimo socialinės inžinerijos aspektas (Veninga, 2004; Brain, 2005), išryškinama problema, kad idealus suplanavimas nebūtinai duoda norimų glaudžios bendruomenės rezultatų praktikoje, o architektai nepalieka vietos kūrybiškiems gyventojų sprendimams panaudoti erdvę savaip. Šiame straipsnyje nagrinėjama, ar naujojo urbanizmo idėjos išryškėja teritorijų planavimo atveju ir ar jos efektyviai pritaikytos Vilniaus mieste. Šiuo tyrimu siekiama įvertinti idėjų pritaikymo potencialą Lietuvos miesto planavime ateityje.

Tyrimo metodika

Tyrimo teritorija. Šio mokslinio darbo tyrimo objektas yra gyvenamasis kvartalas Vilniuje, vadinamas Šiaurės miesteliu, nes jis gerai atspindi naujojo urbanizmo idėjas praktikoje. Kvartalas perplanuotas 2010 m. buvusioje karinio padalinio teritorijoje, apribotas Ulonų, Žukausko, Ladygos, Galvydžio, ir Kubiliaus gatvėmis. Tai konversijos ir apgyvendinimo tankinimo miesto teritorijoje pavyzdys. Šis kvartalas yra greta sėkmingo prekybos ir pramogų parko – Ogmios miesto. Kvartalas pritraukia įsikurti daug jaunų šeimų ir jaunųjų profesionalų, aukštesnių namų ūkio pajamų gyventojus. Galima daryti prielaidą, kad šiam pasirinkimui daro įtaką teritorijos polifunkciškumas ir išvystyta paslaugų ir susisiekimo infrastruktūra, kuri susiformavo dėl geros geografinės padėties. Kvartalas puikiai iliustruoja, kaip miestas formuojamas privačių vystytojų iniciatyva. Šis pavyzdys padės išnagrinėti miestų planavimo ateičiai svarbius klausimus: ar komerciniai vystytojai vadovaujasi naujojo urbanizmo idėjomis, ar kuriami kvartalai yra atitinkantys darnios plėtros principus ir ar miestiečiams tai yra patraukli vieta įsikurti. Pasirinkta nagrinėti naujakurį kvartalą dėl to, kad bus gilinamasi į kvartalo patrauklumą. Taigi svarbus veiksnys yra aktyvus gyventojų apsisprendimas atsikelti gyventi.

Tyrimo etapai. Pirmiausia pasirinktame kvartale bus kartografuojamos vietinių paslaugų teikimo vietos, tada bus apskaičiuojamas paslaugų geografinis pasiekiamumas. Bus objektyviai įvertinama vietos paslaugų infrastruktūra, įvairovė ir pasiekiamumas pėsčiomis todėl, kad teritorijų planavime dažnai remiamasi tokiais išmatuojamais rodikliais, siekiant sukurti kokybišką gyvenamąją aplinką. Šis tyrimo etapas nebaigtinis – įgyvendinus pirmąjį tyrimo etapą, planuojamas tolesnis tyrimas, siekiant iširti ir mažiau pamatuojamą žmogiškąjį veiksnį – gyventojų preferencijas.

Šiame tyrime naudojami kiekybiniai tyrimo metodai. Formuojamas objektyviai pamatuotas, duomenimis grįstas vaizdas. Tolesniame tyrime bus palyginama su kokybinio tyrimo

rezultatais apie gyventojų požiūrį ir kaip jie realiai naudoja teritoriją. Tokiu būdu pasitelkiama unikali geografijos disciplinos prieiga reiškinių tirti holistiškai. Pratešiant tyrimą, aiškina masi, ar gyventojai naudojami arčiausiai pasiekiamomis vietinėmis paslaugomis, ir vertinama, kaip tai siejasi su statistiškai pamatuotu pasiekiamumu. Erdvinės statistikos metodai geba modeliuoti geografinę pasiskirstymą ir pasiekiamumą tik idealiame pasaulyje, bet nepajėgia įvertinti kokybės aspekto ir žmogiškojo veiksnio. Šis tyrimas atskleidžia gyventojų elgseną, t. y. ar gyventojas renkasi geografiškai racionaliai arčiausią paslaugą, ar renkasi keliauti toliau dėl asmeninių preferencijų.

Pirmasis tyrimo metodas yra kiekybinis – erdvinės statistikos ir rodiklių analizė. Tai yra šio mokslinio tyrimo uždavinys ir apims vietinių paslaugų kartografavimą ir pasiekiamumo analizę bei polifunkciškumo nustatymą. Toks metodas yra pasirinktas todėl, kad miestų planavimo praktikoje lokacijos tyrimai apsiriboja statistine vietos analize. Tyrime bus siekiama įvertinti, ar toks metodas geba atskleisti visą vaizdą. Bus kartografuojamos švietimo, sveikatos, maisto parduotuvių, laisvalaikio (kultūros, sporto, rekreacijos), prekybos, susisiekimo paslaugos ir darbo vietos. Baziniai duomenys yra naudojami iš Hnit-Baltic erdvinio sluoksnio pagal paslaugas teikiančių įmonių registrą (info.lt/imones), o tyrime naudojamos paslaugų kategorijos yra paremtos Statistikos departamento ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi. Paslaugų grupės, kur aktualu, yra papildomai išskirstomos į lygmenis pagal būtinumą, pavyzdžiui, darželiai yra būtinesnė paslauga už gimnaziją, nes darželis įsikuriantis jaunuoms šeimoms dažnai yra viena iš svarbesnių paslaugų, kuri turi įtakos būsto vietos pasirinkimui. Todėl darželio aptarnavimo teritorija yra mažesnė, palyginti su gimnazijos. Pagal valstybinį standartą viešųjų paslaugų pasiekiamumo planavime išskiriamos būtiniausios paslaugos, kurios turi būti arčiausiai gyventojų, kad užtikrintų kokybiškas gyvenimo sąlygas. Šios paslaugos yra ikimokyklinio ir pradinio ugdymo bei būtinosios sveikatos paslaugos (Nacionalinė regioninės plėtros taryba, 2017). Todėl šiame tyrime išskiriamos būtiniausios lygmens paslaugos yra: švietimo kategorijoje – ikimokyklinis ir pradinis ugdymas, sveikatos kategorijoje – vaistinės.

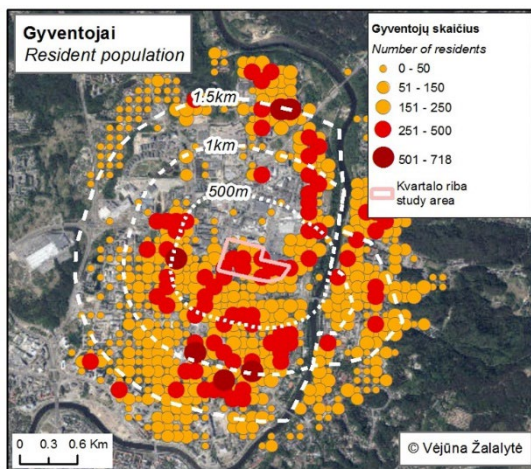
Pasiekiamumo atstumas skaičiuojamas pėsčiomis todėl, kad naujojo urbanizmo idėja liečia pėsčiojo, o ne automobilio vairuotojo pasiekiamumą. Naujojo urbanizmo chartijos rekomenduojamas atstumas svyruoja tarp 10 ir 20 minučių, kur 20 minučių yra taikomas tokiems miestams kaip Paryžius ir Londonas (Congress for the New Urbanism, 2009). Kadangi Vilnius yra mažesnis miestas, atitinkamai pasirinktas mažesnis – 10 minučių atstumas. Naudojama GIS įranga nesuteikia galimybės skaičiuoti tikslų maršrutų pėsčiomis, todėl bus taikomas bendresnis matavimo būdas – 1 km atstumas, kas yra vidutiniškai 10 minučių atstumas pėsčiomis. Vis dėlto tai vidutinis matas, nes pėstieji dažniausiai nevaikšto tiesia linija ir jų fiziniai duomenys yra skirtingi. Polifunkciškumas bus matuojamas pagal funkcinių zonų naudojimo paskirties įvairovę, pasitelkiant Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo plano schemas. Nors mokslininkai neturi vieno sutarto apibrėžimo, šio tyrimo tikslais monofunkciškumas reiškia, kad per 80 proc. teritorijos ploto užima viena funkcija. Polifunkciškumas, kai iki 50 proc. užima vyraujanti funkcija, o likusi dalis – įvairios kitos lydinčiosios funkcijos. Pastarasis apibrėžimas paremtas moksliniais tyrimais (Šabanovas, Kavaliauskas, 2012).

Tyrimo apribojimai daugiausia susiję su pasirinktu teritorijos masteliu, nes šiame moksliniame darbe yra nagrinėjamas tik vienas Vilniaus miesto kvartalas. Tyrimo metodai ir siektinas detalumas leidžia tokį tyrimą atlikti tik mažame kvartale. Tačiau ateityje, karto-

jant tyrimą, galima būtų išplėsti teritorinę apimtį. Ji galima būtų atlikti ir kituose miestuose arba šalyse ir palyginamosios analizės būdu patikrinti šio rezultato validumą kituose geografiniuose kontekstuose.

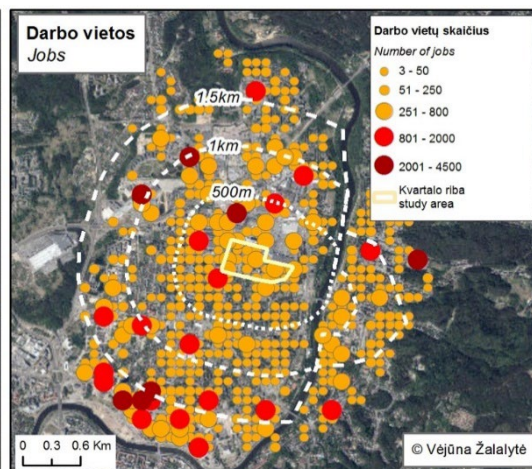
Tyrimo rezultatai

1. *Nagrinėjamos teritorijos analizė.* Nagrinėjamas Šiaurės miestelis tyrimo tikslais apibrėžtas remiantis istorinėmis karinio miestelio ribomis. Teritorija po konversijos yra įgyvendinto polifunkcinio zonavimo pavyzdys. Statistikos departamento 2011 m. gyventojų surašymo duomenimis, Šiaurės miestelio ribose yra 15 000 darbo vietų, o gyventojų – perpus mažiau, 7000. Detaliau nagrinėjamas naujos statybos kvartalas yra Šiaurės miestelio gyvenamojoje dalyje, apribotas Ulonų, Žukausko, Ladygos, Galvydžio ir Kubiliaus gatvėmis. Šis kompaktiškas 12,25 ha ploto kvartalas turi 3300 gyventojų ir 2900 darbuotojų. Iš gyventojų pasiskirstymo kartoschemos (1 pav.) matyti, kad tai, palyginus su kitais Vilniaus miesto kvartalais, yra tankiai apgyvendintas kvartalas. Socioekonominiai gyventojų bruožai, pagal 2011 m. gyventojų surašymą (Statistikos departamentas, 2021), rodo, kad čia gyvena 75 proc. dirbingo amžiaus žmonių ir 22 proc. vaikų, o senjorų – vos 3 procentai. 54 proc. turi aukštąjį išsilavinimą ir 56 proc. gyvena iš darbo užmokesčio pajamų, 40 proc. susituokę, 30 proc. nesusituokę. Tokia statistika suponuoja, kad čia gyvena jaunos šeimos ir išsilavinę jaunieji profesionalai. Vyraujanti tautybė – lietuvių (87 proc.), o antra pagal gausumą – rusų (7 proc.).



1 pav. Gyventojai

Fig. 1. Resident population



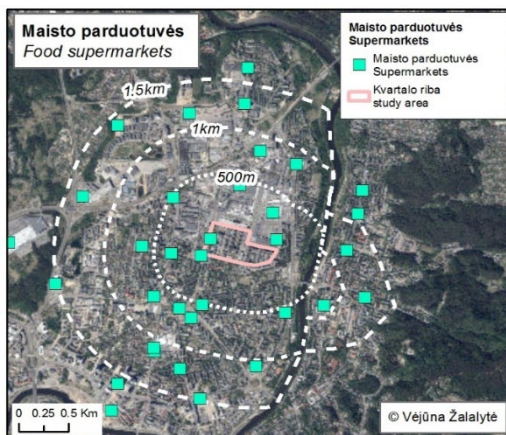
2 pav. Darbo vietos

Fig. 2. Jobs

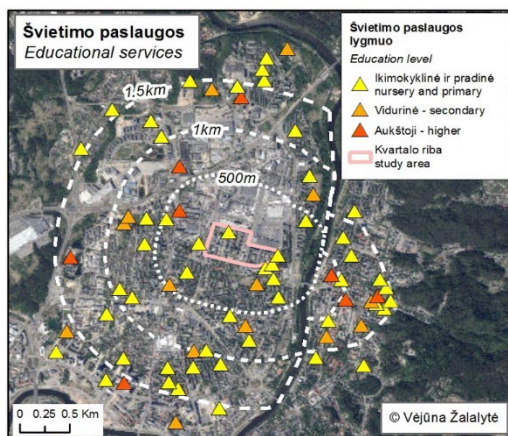
2. *Vietos paslaugų kartografavimas.* Įgyvendinant antrąjį uždavinį, kartografuotos 6 rūšių paslaugos (4–9 pav.) ir darbo vietų bei gyventojų išsidėstymas teritorijoje. Trijų kategorijų pasiekiamumo spinduliai rodo 500 m, 1 km ir 1,5 km atstumus, modeliuota atsižvelgiant į upės barjerą ir tilto padėtį. Tankiausiai išsidėstę sveikatos ir laisvalaikio paslaugų tiekėjai (3 ir 6 pav.) atspindi rinkos poreikį šios rūšies paslaugoms. Laisvalaikio paslaugos, tokios kaip maitinimo įstaigos, yra ypač svarbios šioje teritorijoje dirbantiems. Iš 7 ir 3 pav. matyti, kad maitinimo įstaigų tinklas siejasi su pagrindinių darbuočių traukos centrų išsidėstymu. Susisiekimo infrastruktūra kvartalo gyventojams gerai išvystyta, vertinant viešojo transporto



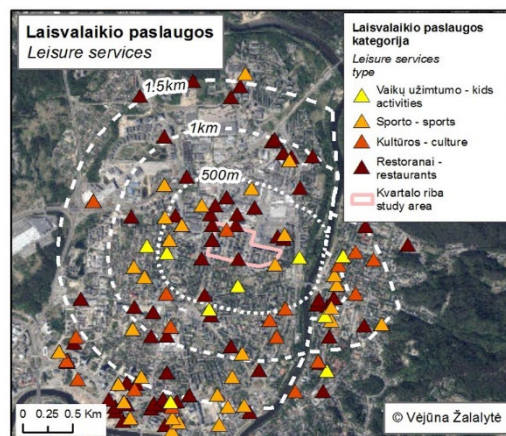
3 pav. Sveikatos paslaugos
Fig. 3. Healthcare services



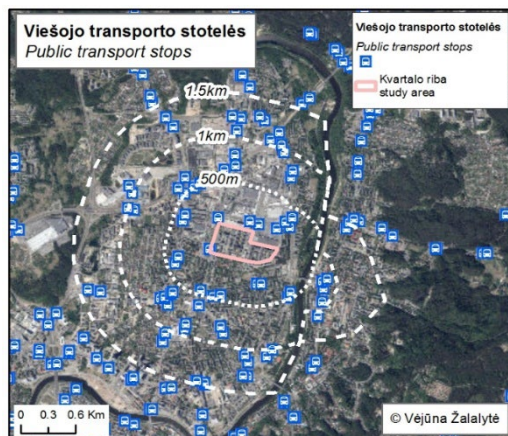
4 pav. Maisto parduotuvės
Fig. 4. Food supermarkets



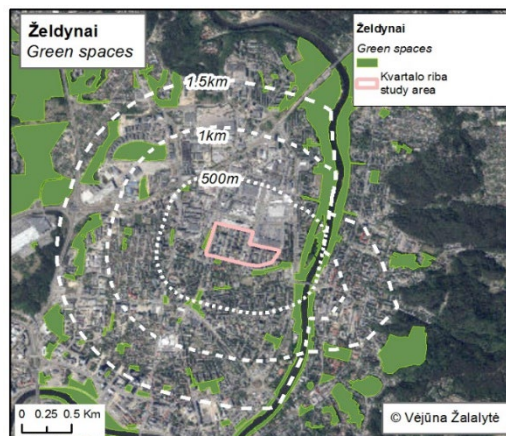
5 pav. Švietimo paslaugos
Fig. 5. Educational services



6 pav. Laisvalaikio paslaugos
Fig. 6. Leisure services



7 pav. Viešojo transporto stotelės
Fig. 7. Public transport stops



8 pav. Želdynai
Fig. 8. Green spaces

stotelių tankį (7 pav.). Švietimo paslaugų ir maisto parduotuvių tinklas mažiau tankus, nes kiekvienas taškas aptarnauja didesnį gyventojų kiekį. 500 m atstumu nuo kvartalo yra net 4 darboviečių centrai, 800–2000 ir 2000–4500 skaičiaus dydžio kategorijose pagal darbo vietų skaičių (pvz., administracinės ir aptarnavimo srities). Statistiškai vertinant, darbo vietų skaičius pakankamas, kad įdarbintų visus darbingo amžiaus kvartalo gyventojus, kurių yra apie 2500. Kartografavimo rezultatai išryškina retą želdynų tinklą (8 pav.).

3. *Paslaugų pasiekiamumas*. Atliktų erdvinių skaičiavimų duomenimis, statistiškai daugelis paslaugų yra puikiai pasiekiamos – visų kategorijų paslaugos 500 m spindulio atstumu (apie 5 minučių pėsčiomis) nuo kvartalo. Vadinasi, šios kasdienio būtinumo paslaugos yra daug arčiau nei numatytas 1 km atstumo (15 minučių pasiekiamumo) standartas. Bertolinis ir le Clercqas (2003) siūlo kitaip pažvelgti į pasiekiamumą. Autoriai pabrėžia paslaugų kiekio ir įvairovės svarbą, nes tai sukuria pasirinkimo galimybes erdvėje vietos gyventojams. Remiantis tuo, analizuotos įvairių kategorijų paslaugos ir porūšiai. Kvartalas turi itin gerą susisiekimą viešuoju transportu ir gerą viešojo transporto stotelių pasiekiamumą. Tai turėtų sudaryti sąlygas gyventojams nebūti priklausomiems nuo asmeninio automobilio. Didžiausias trūkumas – rekreacinių žaliųjų plotų stoka. Parkas prie Neries upės yra nutolęs daugiau nei 1 km. Pasak Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių (2020), vietos želdynų pasiekiamumas turėtų būti 200–300 m nuo būsto, o didžiųjų parkų – 2000 metrų. Pagal šį standartą Neries upės parkas yra pasiekiamas, tačiau arti esančių mažesnių žaliųjų erdvių dabartiniam gyventojų tankiui trūksta. Erdvinės analizės metu paskaičiuoti želdynų ploto rodikliai rodo, kad 500 m spindulio teritorijoje kartografuoti želdynai užima 6 proc. viso ploto, 1 km teritorijoje – 7 proc. ploto, o 1,5 km teritorijoje – 9 proc. ploto. Vertinant pagal gyventojų tankį, 500 m spindulio teritorijoje vienam gyventojui tenka 5 kv. m želdynų, 1 km teritorijoje – 6 kv. m., o 1,5 km teritorijoje – 10 kv. m. Šie paskaičiavimai patvirtina, kad arčiausiai prie kvartalo esančioje teritorijoje želdynų kiekis yra mažiausias, o tolstant didėja, nes tuomet pasiekiami didesni parkai. Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano (2020) sprendinių aiškinamajame rašte numatomas standartas, kad miesto centrų ir gyvenamosiose zonose vienam gyventojui turi tekti ne mažiau kaip 8 kv. m želdynų ploto. Nagrinėjamo kvartalo atveju pagal šį standartą bendras želdynų plotas 1 km teritorijoje yra nepakankamas.

Kuo arčiau gyventojų kvartalo šios paslaugos yra, tuo didesnė tikimybė, kad šie gyventojai ta paslauga naudosis. Pagal centrinių vietų teoriją (Christaller, 1966), rinkos aptarnavimo zonos teoriją lokacijų planavime (Clarke, 1998) ir pasiūlos bei nuomos kainos teoriją (angl. *Bid-Rent Theory*) (Egan, Nield, 2000), toliau nuo kvartalo esančios paslaugos taip pat pritrauks klientus iš kitų aplinkinių teritorijų, taigi nesuteiks lygiavertės paslaugos, nes aptarnavimo pajėgumai bus užpildyti su artimesniais klientais. Tai aktualu vertinant tokių paslaugų pasiekiamumą kaip darželiai ar maisto prekių parduotuvės. Aplinkinių teritorijų gyventojai konkuruoja dėl tų pačių paslaugų, ypač dėl švietimo įstaigų. Realiai paslaugos, esančios 500 m arba 1 km spindulio teritorijoje, nėra skirtos tik šio kvartalo gyventojams, nes veikia laisvosios rinkos pasiūlos ir paklausos dėsniai. Lokacijų planavimo ekspertai modeliuoja paslaugų aptarnavimo zonas erdviniais-matematiniais modeliais (angl. *Spatial interaction modelling*; Clarke, 1998). Tai turi reikšmės analizuojant čia nagrinėjamą paslaugų pasiekiamumą. Modeliavimo metodika yra daug tikslesnė, nuspėjant, kokiomis paslaugomis gyventojai naudosis, todėl reikia suprasti, kad šio tyrimo pasirinktas metodas tik iš dalies pamatuoja pasiekiamumą. Tačiau ir matematinis modeliavimas netiksliai gali numatyti žmo-

nių preferencijas (Eyre, 1999). Atsižvelgiant į tai, numatoma pratęsti šį tyrimą papildant kokybiniu gyventojų tyrimu ir palyginti objektyviai pamatuotą paslaugų pasiekiamumą su gyventojų nuomone.

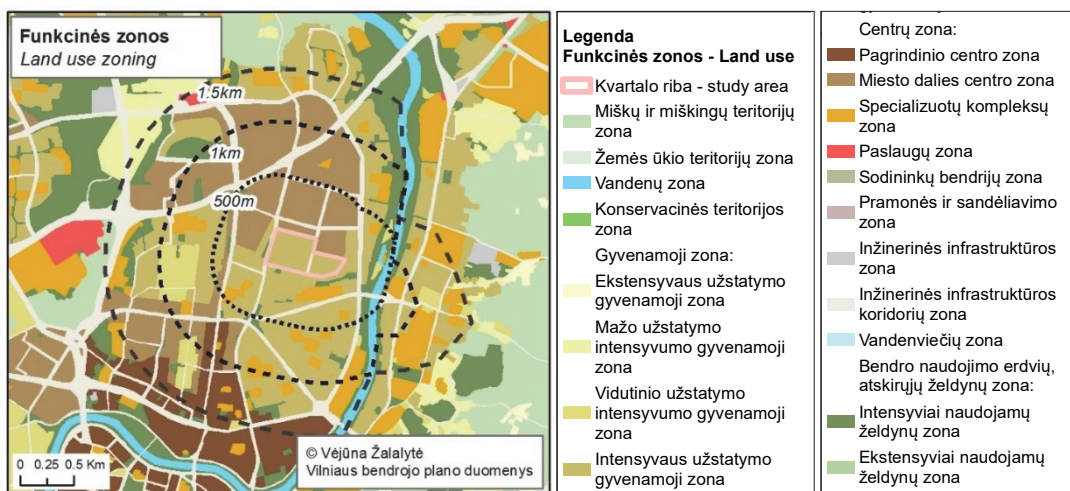
Paslaugos	Pasiekiamumas		
	500 m	1 km	1,5 km
Švietimo			
Išimokyklinė ir pradinė	x	x	x
Vidurinė	x	x	x
Aukštoji	x	x	x
Sveikatos			
Vaistinė	x	x	x
Medicinos klinika	x	x	x
Laisvalaikio			
Vaikų užimtumo	x	x	x
Sporto	x	x	x
Kultūros	x	x	x
Restoranai	x	x	x
Maisto parduotuvės	x	x	x
Viešojo transporto stotelės	x	x	x
Darbo vietos	x	x	x
Želdynai	x	x	x

9 pav. Vietos paslaugų pasiekiamumas (x žymi, kad paslauga yra pasiekiamą)

Fig. 9. Accessibility to local services (x indicates that the service is accessible)

4. *Polifunkciškumas*. Įgyvendinant trečiąjį uždavinį, įvertintas polifunkciškumas skaičiuojant skirtingų funkcinų zonų užimamą plotą pagal Vilniaus miesto savivaldybės bendrojo plano sprendinių brėžinį (11 pav.). Nustatyta, kad čia ne monofunkcinė gyvenamosios paskirties teritorija, bet polifunkcinė gyvenamoji su didele komercinių paslaugų plotų procentine dalimi. Komercinės paskirties sudėtis pagal individualių įmonių veiklos rūšį nebuvo giliau nagrinėjama, dėl šio tyrimo tikslo vertinama tik pagal funkcines zonas. Polifunkciškumo įvertinimas labai priklauso nuo mastelio ir teritorijos dydžio (Šabanovas, Kavaliauskas, 2012). Tyrimo kvartalo ribose teritorija pagal funkcinį zonavimą yra gyvenamosios paskirties, tačiau viduje kvartalo pirmo aukšto patalpos yra komercinės. Viena iš kvartalų įsikūręs darželis, kosmetologijos paslaugos ir įvairaus pobūdžio smulkūs verslai. Remiantis teritorijų planavimo normų įstatymu, tai būtų net galima tiksliau pavadinti mišria gyvenamąja teritorija, nes prie gyvenamosios paskirties yra ir gyventojų kasdieniniams poreikiams aptarnauti skirtos funkcijos (LRV, 2014). Vertinant platesnę teritoriją aplink kvartalą, 1 km spinduliu, polifunkciškumas susideda iš šių funkcijų, išvardytų iš eilės pagal ploto dydį (11 pav.): vyraujanti funkcija – intensyvaus užstatymo zona su lydinčiosiomis funkcijomis: miesto dalies centro zona, inžinerinės infrastruktūros koridorių zona, specializuoti kompleksai ir intensyviai naudojami želdynai. Iš polifunkciškumo analizės (10 pav.) išaiškėjo, kad vidutinio ir mažo užstatymo intensyvumo apgyvendinimo teritorijoje yra vos keli procentai, o vyrauja intensyvaus užstatymo gyvenamosios zonos. Miško ir miškingų teritorijų zonos nėra, taip pat nėra paslaugų ir pagrindinio centro zonų. Nors šių funkcijų trūksta, tai kompensuoja miesto dalies zonoje esantis Ogmios miesto prekybos ir pramogų centras su didele komercinių funkcijų įvairove. Toks polifunkciškumas leidžia turėti įvairesnių paslaugų ir yra nau-

dingas miestams. Anot Juškevičiaus ir kt. (2013), tai policentrizmo bruožai. Polifunkciniai kvartalai sudaro sąlygas paslaugų pasiskirstymui po miestą, o tai minimizuoja kelionių ilgį.



10 pav. Funkcinės zonos, rodo polifunkciškumą

Fig. 10. Land use zoning, showing mixed-use

Funkcinis zonavimas	500m	1km	1.5km
Intensyvaus užstatymo zona	42%	35%	30%
Miesto dalies (rajonų) centro zona	30%	30%	24%
Inžinerinės infrastruktūros koridorių zona	14%	14%	15%
Intensyviai naudojami želdynų zona	6%	7%	9%
Specializuotų kompleksų zona	5%	8%	10%
Vandenų zona	2%	2%	2%
Vidutinio užstatymo intensyvumo zona	1%	4%	4%
Pagrindinio centro zona	0%	1%	5%
Mažo užstatymo intensyvumo zona	0%	0%	1%
Miškų ir miškingų teritorijų zona	0%	0%	0%
Paslaugų zona	0%	0%	0%

11 pav. Polifunkciškumo proporcijos

Fig. 11. Calculation of mixed-use proportions

Remiantis paslaugų įvairovės analize, galima konstatuoti, kad šis kvartalas, tikėtina, yra patrauklus miesto gyventojams, ir manoma, kad ateityje pritrauks daugiau gyventojų ir vystytojų projektų. Pasak Juškevičiaus (2006), būtent polifunkciškumas pritraukia aukštesnes pajamas turinčius jaunesnius gyventojus. Pagal Zaleckį ir Kamičaitę-Virbašienę (2013), atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad šis kvartalas yra siektinas pavyzdys, nes yra tankiai užstatytas, nepažeidžiant kompleksinių teritorijų planavimo ribinių normų. Be to, esamas paslaugų tinklas sudaro galimybę pasiekti reikiamas paslaugas pėsčiomis ir taip įgalina nevairuojančius, pagyvenusius žmones ir vaikus savarankiškai naudotis kvartalo teritorija. Nors šis miesto kvartalas yra patrauklus dėl didelės paslaugų įvairovės ir patogaus viešojo transporto susisiekimo su centru, ateityje, augant gyventojų skaičiui, būtinausios paslaugos, pavyzdžiui, darželiai, ir žaliosios erdvės gali tapti perpildytos, o tai sumažintų kvartalo pat-

rauklumą. Darželių skaičius, tikėtina, pagal rinkos dėsnius išaugtų, tačiau esami žalieji plotai ir viešosios erdvės yra riboti. Želdynų trūkumą galima paaiškinti pagal Deveikį ir Deveikienę (2009), kad dėl pelno siekių želdynų plotas dažnai paaukojamas statiniams. Vietinio gamtinio karkaso trūkumas yra svarbi dalis, dėl kurios, anot Zaleckio ir Kamičaitytės-Virbašienės (2013), šis kvartalas iki galo neatitinka siektino miestų planavimo pavyzdžio.

Išvados

- 1) Naujasis urbanizmas – tai miestų planavimo judėjimas, kurio pagrindinės idėjos yra teritorijos naudojimo polifunkciškumas, vidutinis užstatymo tankis ir naudojimo intensyvumas, geras paslaugų pasiekiamumas ir į pėsčiuosius orientuotas infrastruktūros planavimas. Tokio planavimo tikslas yra sukurti galimybę gyventi, dirbti, mokytis ir leisti laisvalaikį vienoje vietoje, neužtrunkant daugiau nei 10–20 minučių pėsčiomis. Atskiros idėjos iš šios koncepcijos yra taikomos Lietuvos teritorijų kompleksinio planavimo dokumentuose, tačiau visa koncepcija nėra plačiai tiriama Lietuvos mokslininkų.
- 2) Šiaurės miestelio teritorija nepasižymi miestams būdingu neigiamu bruožu – erdviškai nutolusiomis kasdienio poreikio veiklomis (pvz., švietimo ir pirmojo lygio sveikatos paslaugos). Vietos paslaugų tinklas yra tankiai išdėstytas ir sukuria palankias sąlygas teritorijoje judėti pėsčiomis. Visų kategorijų kasdienio poreikio paslaugos kvartalo gyventojams yra pasiekiamos net 500 metrų atstumu, o darbo vietų skaičius, statistiškai vertinant, atitinka gyventojų skaičių.
- 3) Nustatyta, kad teritorija yra polifunkciška, nors kvartalo ribose vyrauja gyvenamoji paskirtis, aplinkinė teritorija 1 km spinduliu pasižymi polifunkciškumu, įskaitant miesto dalies centro zoną, kurioje teikiamos komercinės ir laisvalaikio paslaugos.
- 4) Tyrimo išsikelta hipotezė pasitvirtino – analizuotas kvartalas pagal geografinius pasiekiamumo duomenis atitinka pagrindines naujojo urbanizmo idėjas, nes suteikia galimybę gyventi, dirbti, mokytis ir leisti laisvalaikį vienoje vietoje, nepajudant daugiau nei 10 minučių pėsčiomis. Kvartalo atvejį bus galima ir toliau tirti – kritiškai įvertinti naujojo urbanizmo praktinį pritaikymą atliekant kokybinį bihevioristinį tyrimą apie gyventojų požiūrį.

Literatūra

- Bardauskienė, D., Pakalnis, M., 2011. Urbanistinių tendencijų poveikis miesto centro renovacijai. *Urbanistika ir architektūra*. 35(4).
- Bertolini, L., le Clercq, F., 2003. Urban development without more mobility by car? Lessons from Amsterdam, a multimodal urban region.
- Brain, D., 2005. From Good Neighborhoods to Sustainable Cities: Social Science and the Social Agenda of the New Urbanism. *International Regional Science Review*. 28(2), p. 217–238.
- Burinskienė, M., 2003. *Subalansuota miestų plėtra*. Vilnius: Technika.
- Butler, T., 2007. Re-urbanizing London Docklands: Gentrification, suburbanization or new urbanism? *International Journal of Urban and Regional Research*. 31(4), p. 759–781.
- Cabrera, S., 2019. When Bourgeois Utopias Meet Gentrification: Community and Diversity in a New Urbanist Neighborhood. *Sociological Spectrum*. 39(3), p. 194–213.
- Christaller, W., 1966. *Central places in southern Germany*. Trans. Baskin, C. London: Prentice Hall.
- Cirtautas, M., 2013. Urban Sprawl of Major Cities in the Baltic States. *Architecture and Urban Planning*. 7, p. 72–79.
- Cysek-Pawlak, M., Pabich, M., 2020. Walkability - the New Urbanism principle for urban regeneration. *Journal of Urbanism*, (pateiktas spausdinimui), p. 1–25.

- Clarke, G., 1998. Changing methods of location planning for retail companies. *GeoJournal*. 45(4), p. 289–298.
- Congress for the New Urbanism, 2009. *The Charter of the New Urbanism*, Washington. <https://www.cnu.org/who-we-are/charter-new-urbanism> [žiūrėta 2022 m. spalio 13 d.].
- Dargis, R., red., 2008. *Darbo grupės veiklos rezultatai ir pasiūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginio planavimo komitetui*. <http://dpakademija.lt/stor/uploads/2013/07/Darnios-pletros-bukletas-naujausias-galutinis.indd.pdf> [žiūrėta 2021 m. gegužės 10 d.].
- Deveikis, S., Deveikienė, V., 2009. „Urbanistinė ekspansija ir miesto želdynai“ knygoje Deveikis, S. *Lietuvos turto vertintojai - 15 metų veiklos patirtis ir ateities perspektyvos*. Vilnius: Lietuvos turto vertintojų asociacija. p. 61-73.
- Duany, A., Plater-Zyberck, E., Speck, J., 2000. *Suburban Nation: The Rise of Sprawl and the Decline of the American Dream*.
- Egan, D. J., Nield, K., 2000. Towards a theory of intraurban hotel location. *Urban Studies*, 37(3), 611-621.
- Eyre, H., 1999. *Measuring the performance of spatial interaction models in practice*. Leeds: University of Leeds, School of Geography.
- Hallman, H., 1984. *Neighbourhoods: Their Place in Urban Life*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Jean, S., 2016. Neighbourhood Attachment Revisited: Middle-Class Families in the Montreal Metropolitan Region. *Urban Studies*. 53(12), p. 2567–2583.
- Jungtinės Tautos, 2016. *Sustainable Development Goal 11: Make cities inclusive, safe, resilient and sustainable*. <http://www.un.org/sustainabledevelopment/cities/> [žiūrėta 2021 m. gegužės 1 d.].
- Jungtinės Tautos, 2017. *New Urban Agenda. United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development*. Surabaya: United Nations.
- Juškevičius, P., 2006. Vilniaus miesto socialinės erdvės ir deviacijos. *Urbanistika ir architektūra*. 30(2), p. 69–77.
- Juškevičius, P., 2007. Urbanistinės plėtros peripetijos. *Urbanistika ir architektūra*. 31(4), p. 225-228.
- Juškevičius, P., Burinskienė, M., Paliulis, G., Gaučė, K., 2013. *Urbanizacija: procesai, problemos, planavimas, plėtra*. Vilnius: Vilnius „Technika“.
- Katz, P., 1994. *The New Urbanism: Toward an Architecture of Community*. New York: McGraw-Hill.
- Kavaliauskas, P., 2013. Kultūrinio kraštovaizdžio formavimo paradigmu priedais ir raiška, *Journal of Architecture and Urbanism*. 37(1), p. 10–20.
- Kelbaugh, D., 1997. The New Urbanism. *Journal of Architectural Education*. 51(2), p. 142–144.
- Krier, L., 1984. The city within the city. *Architectural Design*. 54(7-8), p. 70-105.
- Lietuvos urbanistinis forumas XII. 2018. Vilnius, 2018-11-21. <http://urbanistinisforumas.lt/2018/10/21/-programa/> [žiūrėta 2021 m. gegužės 20 d.].
- LRV, 2014. Lietuvos Respublikos Vyriausybės Aplinkos ministro įsakymas Nr.D1-7 Dėl Teritorijų planavimo normų. 2014-01-02.
- LRV, 2019. Lietuvos Respublikos Vyriausybės Aplinkos ministro įsakymas Nr. 13159 Dėl Lietuvos urbanistinės politikos pagrindinių kryptių ir jų įgyvendinimo rekomendacijų. 2019-08-14.
- Markley, S., 2018. Suburban gentrification? Examining the geographies of New Urbanism in Atlanta's inner suburbs. *Urban geography*, 39(4), p 606–630.
- Nacionalinė regioninės plėtros taryba, 2017. *Lietuvos regioninės politikos baltoji knyga dariniai ir toliau plėtrai 2017–2030*.
- Neal, P., 2003. *Urban villages and the making of communities*. New York: Spon Press.
- Perry, C., 1929. The Neighborhood Unit: A scheme of arrangement for the Family Life Community. *Neighborhood and Community Planning, Regional Plan of New York and Its Environs*. New York: Committee on Regional Plan of New York and Its Environs.
- Speck, J., 2013. *Walkable City: How Down town Can Save America, One Step at a Time*. Albany, CA: North Point Press.
- Staniūnas, E., 2007. Pastabos apie Lietuvos planavimo kultūros bruožus. *Lietuvos Urbanistinis Forumas I*. Vilnius, 2007-10-25. <http://dpakademija.lt/stor/uploads/2013/07/Doc.-dr.-Eugenijus-Staniunas-C5-ABnas-Pastabos-apie-Lietuvos-planavimo-kult%C5%ABros-bruo%C5%BEus-Lietuva-Baltijos-j%C5%ABros-regiono-planavimo-kult%C5%ABr%C5%B3-kontekste.pdf> [žiūrėta 2021 m. gegužės 18 d.].
- Statistikos departamentas, 2021. Detalioji statistika. <https://osp.stat.gov.lt/detalioji-statistika> [žiūrėta 2021 m. gegužės 2 d.].

- Sutkaitytė, M., 2021. *Revitalization of modernist urban neighbourhoods using new urbanism and urban network models*. Kaunas: Kauno Technologijos universitetas.
- Šabanovas, S., Kavaliauskas, P., 2012. Poly-functional Zoning as a Factor of Urban Sustainability. *WSF 2012: The 2nd World Sustainability Forum*. Basel, Switzerland, p. 1 – 9.
- Talen, E., ed., 2013. *Charter of the New Urbanism*. Washington, DC: Congress for the New Urbanism.
- Veninga, C., 2004. Spatial Prescriptions and Social Realities: New Urbanism and the Production of Northwest Landing. *Urban Geography*. 25(5), p. 458-482.
- Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrasis planas, 2020. *Sprendinių aiškinamasis raštas*. [https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2020/02/Vilniaus BP Sprendiniu paaiskinamoji medziaga-2020_02_04.pdf](https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2020/02/Vilniaus_BP_Sprendiniu_paaiskinamoji_medziaga-2020_02_04.pdf) [žiūrėta 2021 m. gegužės 28 d.].
- Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrasis planas, 2020. Žirmūnų teritorijos sprendinių brėžinys. <https://vilnius.lt/wp-content/uploads/2020/02/spr20-ZIR-01-m10000-2020-02-04.pdf> [žiūrėta 2021 m. gegužės 28 d.].
- Zaleckis, K., Kamičaitytė - Virbašienė, J., 2013. Darnus urbanistinių struktūrų vystymasis: Kauno miesto atvejis. Lietuvos architektų sąjunga.

THE APPLICATION OF NEW URBANISM IDEAS IN VILNIUS

Vėjūna Žalalytė, Simonas Šabanovas

Vilnius University, Faculty of Chemistry and Geosciences, Institute of Geosciences, Department of Geography and Land Management, M. K. Čiurlionio str. 21/27, LT-03101 Vilnius
E-mail: vejuna.zalalyte@gmail.com; simonas.sabanovas@gf.vu.lt

DOI: <https://doi.org/10.5200/GM.2021.4>

Summary

The everyday life of city dwellers is largely influenced by the local neighbourhood. In other words, neighbourhoods can be seen as microscale cities within cities. Local access to essential everyday services is paramount to the sustainability of neighbourhoods as polycentric nodes within the city structure. Services form the foundation for local neighbourhood ties. Without the availability of services nearby, daily commute times increase as residents travel across the city to meet the essential needs of work and leisure. This phenomenon of spatially disjointed activities, a term coined by Bertolini and le Clercq (2003), creates mobility challenges in many sprawling cities. Therefore, the local scale of a neighbourhood is an important consideration in planning comfortable cities. This paper focuses on applying the ideas of New Urbanism in urban planning to solve these issues. Importantly, it brings a geographer's perspective to urban planning, which is predominantly an architect's field in Lithuania.

New Urbanism emerged in 1970s as a response to the zonal planning of the 1950s in the USA. It highlighted the disadvantages of suburban sprawl whereby the commercial - industrial and residential zones of the city are separated. Similar tendencies can be observed in Lithuania, where 1990s saw suburbanisation and 20 years later ideas of New Urbanism emerged in response to that in 2010s. The Charter of New Urbanism proposes several urban planning principles, 3 of which are selected for the purpose of this article: walkability, access to services and mixed-use. This article examines the extent to which these principles are applied in practice in a neighbourhood in Vilnius. Having a mixed-use development with a variety of services available locally arguably creates the conditions for walkability and local living. Yet one of the key criticisms of this approach to planning is the extent to which it is possible to influence the behaviour of residents through the planning of physical infrastructure.

The neighbourhood of Siaures miestelis was chosen, which has seen regeneration and gentrification since the 2010s as it evolved from an industrial brown field site into a vibrant mixed-use commercial and residential development. It is an example of urban densification. Using a public statistical database, 6 key categories of local amenities were mapped, including healthcare, education, leisure, supermarkets, public transport and green spaces. Then, access to services was quantified using

catchments with the radial distance of 0.5, 1 and 1.5km as a proxy for 5, 10 and 15-minute walk times. The analysis shows that there are twice as many jobs as residents in the area. It is a relatively densely populated neighbourhood. There is a high proportion of highly educated, working age families with young children. The area has a high degree of mixed uses, including residential, commercial, leisure and workplaces.

Research findings have shown that all basic everyday services are accessible within a 5-minute walk from the neighbourhood, apart from larger open green spaces which are lacking. Healthcare and leisure services are most abundant, while schools and supermarkets are more sparsely distributed, because they pull customers from a wider service area. The area is well connected by public transport, as evident by the dense network of public transport stops. This creates the opportunity for residents to use sustainable transport modes and reduce dependency on the car. The lack of recreational green spaces appears to be the limiting factor for an otherwise desirable neighbourhood location. The river park is accessible within a 15-minute walk, with larger parks and forests 30 minutes away, which is a relatively long distance for Vilnius.

Ideas similar to that of New Urbanism can be observed in the urban planning practice in Lithuania, however the concept as such is not widely researched among Lithuanian academics. Trends of urban densification and neighbourhood-scale developments can be seen in Vilnius and the case study in this article illustrates this trend. The neighbourhood of Siaures miestelis does not show signs of spatially disjointed activities, but rather appears to create the necessary conditions for local living due to its abundance of workplaces, high accessibility of services, mixed-use planning, walkability, and sustainable transport modes. It is an area where residents can work, live and play without the necessity of long daily commutes. The research could be extended further with a qualitative behaviourist approach to examine whether the residents fulfil the planner's vision and whether local living is preferred in practice.